

Sammanfattning

En arbetstagarorganisation har åsidosatt den i 45 § medbestämmandelagen föreskrivna varselskyldigheten genom att utvidga en pågående stridsåtgärd utan att skriftligen varsla motparten minst sju arbetsdagar i förväg. Fråga om det allmänna skadeståndets storlek.

ARBETSDOMSTOLENDOM
2004-08-25
StockholmDom nr 71/04
Mål nr A 247/03**KÄRANDE**

Elektriska Installatörsorganisationen EIO, Box 17537,
118 91 STOCKHOLM
Ombud: jur. kand. Ulf Nordström, EIOs Medlemsservice AB, Box 17537,
118 91 STOCKHOLM

SVARANDE

Svenska Elektrikerförbundet, Box 1123, 111 81 STOCKHOLM
Ombud: förbundsjuristen Mattias Landgren, LO-TCO Rättsskydd AB,
Box 1155, 111 81 STOCKHOLM

SAKEN

skadestånd för brott mot 45 § medbestämmandelagen

Bakgrund

Elektriska Installatörsorganisationen (EIO) och Svenska Elektrikerförbundet (förbundet) tecknade år 2001 ett nytt installationsavtal för åren 2001-2004 med det sista avtalsåret uppsägningsbart. I januari 2003 begärde förbundet förhandlingar rörande det sista avtalsåret, och förhandlingar fördes utan att en avtalsuppgörelse nåddes. Den 30 april 2003 sade förbundet upp avtalet för sista avtalsåret från och med den 13 maj 2003 och varslade samtidigt om stridsåtgärder från sistnämnda datum. Stridsåtgärderna riktades mot medlemsföretag i EIO som omfattades av installationsavtalets tillämpningsområde. Stridsåtgärderna innebar total arbetsnedläggelse och blockad av arbete som skulle utföras för kommuners, landstings eller kommunala bolags räkning. Stridsåtgärderna trädde i kraft den 13 maj 2003.

Den 12 maj 2003 varslade förbundet om utvidgade stridsåtgärder omfattande övertidsblockad, blockad mot inlåning/inhyrning av arbetskraft samt nyanställningsblockad. Dessa stridsåtgärder trädde i kraft den 22 maj 2003.

På eftermiddagen den 19 maj 2003 varslade förbundet om ytterligare en utvidgning av stridsåtgärderna. Stridsåtgärderna riktades mot tre av EIO:s medlemsföretag, nämligen ABB Building Systems AB, Piteå, Senecta Security AB, Falun och Wijk Styr & Elinstallation AB, Örebro samt det sistnämnda bolagets filial i Lindesberg, och omfattade blockad och total arbetsnedläggelse avseende de tre företagens samtliga arbetsuppgifter på de

angivna arbetsställena. Enligt varslet skulle stridsåtgärderna, med hänsyn till att företagen påstods avsiktligt ha utfört blockerat arbete i syfte att kringgå stridsåtgärd enligt tidigare varsel, träda i kraft den 20 maj 2003 kl. 05.00 och upphöra den 26 maj 2003 kl. 07.00. Stridsåtgärderna genomfördes också under den angivna tiden. Det var 70 arbetstagare som berördes av den utvidgade stridsåtgärden.

Tvist har uppkommit mellan parterna med anledning av den sistnämnda utvidgningen av förbundets stridsåtgärder. Tvisten gällde ursprungligen frågan om förbundet brutit mot varselskyldigheten i 45 § medbestämmandelagen och därmed ådragit sig skadeståndsskyldighet gentemot EIO, men har därefter begränsats till att gälla storleken av det allmänna skadestånd som förbundet skall utge.

Parterna har fört tvisteförhandlingar utan att kunna enas.

Yrkanden m.m.

EIO har, under påstående om att förbundet har brutit mot varselskyldigheten i 45 § medbestämmandelagen, väckt talan i Arbetsdomstolen mot förbundet med yrkande om att förbundet skall förpliktas att till EIO utge allmänt skadestånd med, såsom talan slutligen bestämts, 75 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för delgivning av stämning, den 18 november 2003, till dess betalning sker.

Förbundet har, såsom talan slutligen bestämts, vidgått att förbundet brutit mot varselskyldigheten i 45 § medbestämmandelagen samt medgett att till EIO utge allmänt skadestånd med 35 000 kr, men i övrigt bestritt bifall till EIO:s talan. Förbundet har vitsordat EIO:s ränteyrkande som skäligt i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader.

Till utveckling av talan har parterna anfört i huvudsak följande.

EIO

Förbundet har, genom sin underlåtenhet att minst sju arbetsdagar i förväg varsla EIO innan pågående stridsåtgärd utvidgats, gjort sig skyldigt till ett flagrant och uppsåtligt brott mot varselskyldigheten i 45 § medbestämmandelagen. Om förbundet hade följt varselreglerna skulle stridsåtgärden inte ha trätt i kraft förrän tidigast på eftermiddagen den 28 maj 2003. Stridsåtgärderna skulle inte ha blivit verkningslösa för det fall förbundet hade iakttagit lagstadgad varseltid.

EIO och de tre utsatta företagen har på grund av förbundets varselbrott helt beskurits möjligheten att förbereda sig för konflikten och överväga motåtgärder. Att tre företag utsatts för detta varselbrott, som innebar att hela deras intäktsgivande verksamhet stoppades utan möjlighet till förberedelse och motåtgärd, gör förbundets brott extra allvarligt. Förbundet har i syfte att skada de tre företagen i så stor utsträckning som möjligt valt att inte följa medbestämmandelagens regelsystem.

Vid stridsåtgärdernas utbrott den 13 maj 2003 valde en oorganiserad montör på Wijk Styr & Elinstallation AB och två oorganiserade montörer på Senecta Security AB att fortsätta sina ordinarie arbeten, vilka innefattade arbeten åt kommunala beställare. Det var dock inga organiserade montörer på de två nämnda bolagen som utförde något arbete åt kommunala beställare. På ABB Building Systems AB, Piteå, utfördes inget arbete åt kommunala beställare under den aktuella perioden. Enligt EIO:s uppfattning är det ytterst arbetstagararen själv, organiserad eller oorganiserad, som avgör om han eller hon vill eller inte vill delta i en av en arbetstagarorganisation utlyst konflikt. Det kan inte anses föreligga någon skyldighet för arbetsgivaren att tillse att arbetstagarorganisationens uppmaning till stridsåtgärd efterlevs. De tre berörda företagen har således inte, som förbundet påstått, på något otillbörligt sätt försökt ”hålla igång” blockerat arbete. Det bör tilläggas att även om företagen skulle ha beordrat organiserade arbetstagare att utföra blockerat arbete, skulle detta ändå inte ha utgjort skäl för jämkning av det skadeståndsbelopp som förbundet skall förpliktas att utge för brottet mot varselreglerna.

Förbundet

Förbundet vidgår att förbundet inte minst sju arbetsdagar i förväg har varslat EIO om den utvidgning av stridsåtgärderna som trädde i kraft den 20 maj 2003 och att förbundet därigenom har ådragit sig skadeståndsskyldighet gentemot EIO för brott mot 45 § medbestämmandelagen. Det görs således inte längre gällande att blockaden innefattades i tidigare varsel eller att det fanns giltigt hinder mot att varsla. Det yrkade skadeståndet om 75 000 kr är emellertid oskäligt högt. Det är mot bakgrund av Arbetsdomstolens tidigare skadeståndspraxis inte skäligt att i nu aktuellt fall döma ut ett högre allmänt skadestånd än det som förbundet har medgett, 35 000 kr.

De tre företag som berördes av de utvidgade stridsåtgärderna som trädde i kraft den 20 maj 2003 ville hålla igång arbetet på de blockerade arbetsuppgifterna. Detta skedde genom att företagen beordrade andra arbetstagare, t.ex. arbetstagare som satt på väntetid och inte var berörda av blockaden, än de som tidigare var sysselsatta med blockerat arbete att ta befattning med blockerade arbeten. Förbundets medlemmar hamnade i en konfliktsituation mellan arbetsgivaren och den fackliga organisationen när de beordrades utföra blockerat arbete. Ur facklig synpunkt ankommer det aldrig på en

enskild arbetstagare att bedöma huruvida denne skall befatta sig med blockerat arbete eller inte, och det ligger inte heller i linje med svensk arbetsrättslagstiftning eftersom det är organisationen som beslutar om stridsåtgärden. Företagens otillbörliga agerande är ytterst ovanligt på svensk arbetsmarknad och kan, om det kommer att begagnas av andra parter på arbetsmarknaden, komma att äventyra de normalt begränsade stridsåtgärderna som initialt varslas. Agerandet skall därför påverka nivån på det allmänna skadeståndet.

För att vidmakthålla blockaden var det nödvändigt att blockera allt arbete eftersom företagen skickade ut arbetare som inte omfattades av blockaden till arbete som var i blockad. De blockerade arbetena skulle annars hinna utföras eftersom de var av tillfällig natur.

Domskäl

Twisten

Twisten i målet har uppkommit med anledning av att förbundet, utan att minst sju arbetsdagar i förväg varsla EIO, utvidgade pågående stridsåtgärder. I målet är ostridigt att förbundet brutit mot varselskyldigheten i 45 § medbestämmandelagen och att förbundet därmed ådragit sig skadeståndsskyldighet gentemot EIO. Twisten gäller nu endast storleken av det allmänna skadestånd som förbundet skall utge till EIO.

Målet har på parternas begäran företagits till avgörande utan huvudförhandling med stöd av 4 kap. 10 § tredje stycket arbetstvistlagen.

Skadeståndets storlek

Enligt 45 § medbestämmandelagen är arbetsgivarorganisation eller arbetsgivare och arbetstagarorganisation skyldiga att, om giltigt hinder ej möter, skriftligen varsla bl.a. motparten minst sju arbetsdagar i förväg, när de avser att vidta stridsåtgärder eller att utvidga pågående stridsåtgärd. Ett av syftena med dessa regler är att säkerställa att motparten får rimlig tid att förbereda sig inför en konflikt och att överväga motåtgärder.

Ett åsidosättande av reglerna om varselskyldighet i 45 § medbestämmandelagen medför inte att de stridsåtgärder som vidtas rättsligt sett blir olovliga och grundar därmed inte heller rätt till ersättning för den ekonomiska skada som tillfogas den andra parten genom stridsåtgärden (se AD 1982 nr 157).

I målet är ostridigt att förbundet skickade ett skriftligt varsel till EIO på eftermiddagen den 19 maj 2003 avseende utvidgning av pågående stridsåtgärd som avsågs träda i kraft den 20 maj 2003 kl. 05.00. Utvidgningen av stridsåtgärderna kom också att inledas den 20 maj 2003 kl. 05.00 och avbröts den 26 maj 2003 kl. 07.00. Förbundet har medgett att förbundet inte iakttagit varselskyldigheten genom att igångsätta stridsåtgärderna på det sätt som skett.

Förbundet har därmed att utge allmänt skadestånd till EIO för brott mot varselskyldigheten i 45 § medbestämmandelagen. EIO har yrkat att skadeståndet bestäms till 75 000 kr, medan förbundet har medgett att utge 35 000 kr. Vid bestämmande av skadeståndsbeloppet skall beaktas hur allvarligt åsidosättandet av lagen bedöms vara och övriga omständigheter i det enskilda fallet (se AD 1982 nr 157, AD 1986 nr 130 och AD 1999 nr 65). Arbetsdomstolen beaktar i detta fall följande.

Ett åsidosättande av varselskyldigheten i 45 § medbestämmandelagen måste principiellt sett anses vara att betrakta som ett allvarligt brott, vilket bör avspeglats i storleken av det skadestånd som förbundet skall åläggas att utge till EIO. EIO och de tre företag som berördes av utvidgningen av stridsåtgärderna har på grund av att förbundet inte iakttagit den tidsfrist som gäller för varsel i princip helt fråntagits möjligheten att förbereda sig inför stridsåtgärderna och överväga eventuella motåtgärder. Enligt Arbetsdomstolens mening har förbundets handlande därför på ett flagrant sätt motverkat syftena med varselskyldigheten.

Huruvida de tre företagen på något otillbörligt sätt, som förbundet påstått, har försökt ”hålla igång” blockerat arbete är inte utrett i målet. Domstolen saknar därför anledning att ta ställning till frågan huruvida ett sådant förfarande skulle kunna utgöra skäl för jämkning av skadeståndet.

Arbetsdomstolen bestämmer med utgångspunkt i det anförda och omständigheterna i övrigt det allmänna skadeståndet för brottet mot varselskyldigheten i 45 § medbestämmandelagen till 50 000 kr.

Rättegångskostnader

Båda parter har yrkat ersättning för sina rättegångskostnader. EIO har yrkat ersättning med 60 000 kr, avseende ombudsarvode, och förbundet med 24 500 kr. Förbundet har, för det fall det skulle åläggas ersättningskyldighet för EIO:s rättegångskostnader, vitsordat ett belopp om 25 000 kr.

EIO har i denna del anförts i huvudsak följande. Förbundet bestred inledningsvis EIO:s talan fullt ut. Det var först vid den muntliga förberedelsen som förbundet medgav dels att förbundet har brutit mot 45 § medbestämmandelagen, dels att till EIO utge allmänt skadestånd om 35 000 kr. All argumentation och utredning i målet har fram till förbundets medgivande av skadeståndsskyldighet rört frågan huruvida brott mot 45 § medbestämmandelagen har förelegat eller inte. Förbundet har inte drabbats av några onödiga kostnader på grund av storleken på EIO:s ursprungliga skadeståndsyrkande, 500 000 kr, och det saknas skäl att jämka EIO:s rättegångskostnadsyrkande. Förbundet skall därför, oavsett vilket skadeståndsbelopp som Arbetsdomstolen finner skäligt, förpliktas utge full ersättning för EIO:s rättegångskostnader.

Enligt förbundet bör EIO, oavsett utgången i målet, förpliktas att utge ersättning för förbundets rättegångskostnader. Förbundet har anfört följande. EIO:s ursprungliga skadeståndsyrkande om 500 000 kr saknade sans och måtta. Yrkandet har framställts mot bättre vetande. EIO har inte strävat efter att lägga det yrkade allmänna skadeståndet på en nivå som är realistisk med beaktande av de i målet anförda omständigheterna. Förbundet har åsamkats onödiga kostnader med anledning av det ohemula initiala yrkandet. För det fall Arbetsdomstolen skulle anse att förbundet skall ersätta EIO för rättegångskostnader skall yrkandet jämkas kraftigt. EIO:s samtliga inlagor efter det att den muntliga förberedelsen avslutades har enbart rört skadeståndets storlek.

Arbetsdomstolen gör följande bedömning.

Sedan EIO väckt talan i målet genom ansökan om stämning, som inkom till Arbetsdomstolen den 13 november 2003, bestred förbundet inledningsvis brott mot 45 § medbestämmandelagen och gjorde gällande att utvidgningen av blockaden innefattades i tidigare varsel och att detta var att se som en precisering av tidigare lagt varsel. För det fall Arbetsdomstolen skulle anse att förbundet hade haft skyldighet att varsla EIO om utvidgningen gjorde förbundet gällande att det hade förelegat giltigt hinder för att inte iakttas varselskyldigheten. Förbundet anförde att yrkat belopp under alla förhållanden skulle falla bort helt eller i vart fall sättas ned.

Vid muntlig förberedelse den 1 mars 2004 medgav förbundet att till EIO utge 35 000 kr i allmänt skadestånd för brott mot 45 § medbestämmandelagen och frånföll invändningen om att dels utvidgningen av blockaden innefattades i tidigare varsel, dels det hade funnits giltigt hinder mot att varsla. I samband med den muntliga förberedelsen uppgav EIO att framställt skadeståndsyrkande kunde komma att justeras med hänsyn till förbundets medgivande. EIO justerade i mitten av mars 2004 yrkandet om allmänt skadestånd till 75 000 kr jämte ränta.

EIO är således vinnande part i den del av målet som i det inledande skedet var tvistig mellan parterna, nämligen frågan om förbundet har brutit mot reglerna om varselskyldighet i 45 § medbestämmandelagen. Beträffande den fråga som därefter varit tvistig i målet, dvs. frågan om storleken på det allmänna skadestånd som förbundet skall förpliktas att utge till EIO för brott mot varselskyldigheten, har utgången blivit att förbundet förpliktas att utge allmänt skadestånd till EIO med 50 000 kr, dvs. ungefär mitt emellan det slutligt yrkade och det medgivna beloppet. Med hänsyn till det anförda får EIO enligt Arbetsdomstolens mening betraktas som vinnande part i målet i sådan utsträckning att förbundet skall förpliktas att utge ersättning för större delen av den av EIO yrkade ersättningen för rättegångskostnader, 60 000 kr, ett belopp som i och för sig får anses vara skäligt. Arbetsdomstolen bestämmer beloppet till 40 000 kr.

Domslut

1. Arbetsdomstolen förpliktar Svenska Elektrikerförbundet att till Elektriska Installatörsorganisationen utge allmänt skadestånd med femtiotusen (50 000) kr, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från den 18 november 2003 till dess betalning sker.

2. Svenska Elektrikerförbundet skall ersätta Elektriska Installatörsorganisationen för dess rättegångskostnad med fyrtiotusen (40 000) kr, allt avseende ombudsarvode, jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker.

Ledamöter: Inga Åkerlund, Carl Magnus Pontén och Lars E. Rabenius.
Enhälligt.

Sekreterare: Catrine Björkman